

Pamfil Bilțiu

**O viață închinată artei populare, etnografiei,
învățământului și înălțării satului.
In memoriam Victoria Berbecaru
(1944 – 2022)**

A vorbi despre Victoria Berbecaru, din Botiza, înseamnă a istorisi o viață plină de realizări, consacrată artei populare, învățământului, tradițiilor și binelui de obște. N-a trecut mult după venirea în Botiza, ca dascălița să înceapă bătălia pentru rescrierea, cu fire și culoare, a unei istorii de spirit, care reprezintă o inestimabilă avuție - covorul vechi maramureșean. Pentru revitalizarea covorului vegetal, Victoria Berbecaru a investit pricepere, cercetări de teren și multă trudă, chiar dacă în realizarea artei țesutului s-a folosit de ajutorul țărăncilor-artiste din sat, înzestrate cu har creator. Totul s-a desfășurat sub atenta supraveghere a dascăliței, pentru ca arta covorului vechi să-și reia cursul în albia tradiției, așa cum l-au zămislit moșii și strămoșii, fără a i se atenua nimic din autenticitate. Parcă o văd povestindu-mi despre satisfacțiile pe care le-a trăit în urma izbânzilor sale.

Descoperind frumusețea și valoarea artei populare, a depus neîncetat strădanii pentru revitalizarea acesteia fără a știrbi nimic din rigorile tradiției. A fost o muncă migăloasă, deloc ușoară, dar fiind perseverentă din cale-afară, Victoria nu s-a dat bătută până ce n-a izbutit. Îmi aduc aminte, de câte ori am cercetat-o, cu câtă pasiune și pricepere îndruma femeile care țeseau spre a alege perfect motivele. Apoi am văzut-o vopsind cu buruieni vegetale lâna, cu aceeași pricepere, pentru ca în final, să rezulte produsul finit – covorul vegetal maramureșean, atât de încărcat de trudă artistică și cu o motivistică extrem de bogată, variată și complexă și cu atâtea semne mito-simbolice ce marchează o străveche istorie de spirit. Și Victoria Berbecaru a izbutit din plin în demersul ei ca să nu moară această strălucită formă de creație ce își are izvorul în sensibilitatea și harul creator al țărăncii maramureșene.

Această istorie de spirit, materializată în atâtea exemplare de covoare, unul mai valoros decât altul, a bucurat sufletele și inimile iubitorilor de frumos de pe largul cuprins al țării și de dincolo de granițele ei, căci covoarele sale, prin numeroasele expoziții organizate, au făcut înconjurul pământului românesc, prin expoziții organizate la Baia Mare, Târgu Mureș, Cluj-Napoca, București, Craiova, Galați, Constanța, Iași, Suceava, Bistrița, Oradea, Timișoara, Focșani, Brăila, Sibiu, la muzeele etnografice din Cluj-Napoca, Baia Mare, Sighetu Marmăției, precum și la Muzeul Satului din București, făcându-și intrarea și pe atâtea meridiane ale lumii, dacă avem în vedere că piese lucrate de ea au ajuns în țări precum: Austria, Germania, Franța, Ungaria, Anglia, Italia, Belgia, Grecia, SUA, Lituania,

Victoria Berbecaru; Foto: Mircea Cantor

spre satisfacția și lauda Victoriei Berbecaru.

Este fascinantă povestea covorului vegetal valorificat de Victoria Berbecaru, la Botiza, începând cu anul 1975. Victoria Berbecaru, dând replică vopsitului chimic, singură și-a descoperit și alcătuit peste treizeci de culori vegetale, la care se adaugă nuanțe, foarte multe nuanțe, numai bune să împlinească varietatea coloristică a covoarelor sale. Astfel culorile folosite devin calde, frumoase, plăcute vederii, așa cum le foloseau bătrânele țesătoare, așa cum trebuie să fie coloristica covoarelor venite din vremuri străvechi. Dintre plantele folosite amintim: coaja de lemn cânesc, coaja de nucă verde, coaja de ceapă, coaja de ceapă roșie, coaja de arin negru, flori de sunătoare, coaja de crușin, flori de brânduși uscate și altele.

A dat o replică covoarelor actuale de duzină, cu lucrătură despovărată de încărcătură artistică, cu o coloristică care te face să-ți întorci privirea, din cauza prea violentei și ostentativ strălucitoarelor culori, realizate prin sinteză chimică, care se vând la târguri și au substituit covorul tradițional.

Covoarele creatoarei de la Botiza impresionează prin echilibrul compoziției ornamentale, respectarea riguroasă a proporțiilor și mai ales prin motive geometrice, florale, mito-simbolice, skeomorfe, avimorfe, zoomorfe etc. Întâlnim frecvent pe covoarele Victoriei Berbecaru coarnele de berbec, cerbul, calul și călărețul, dar și liliacul, vârtelnița, hreabănul sau piaptănul, șarpele, romburi, triunghiuri, felurite forme ale pomului vieții, coada de rândunică, ostia și multe altele.

Victoria Berbecaru nu a ținut în secret arta vopsirii vegetale a covorului. A împărtășit-o și consătenelor. Drept urmare, Botiza a devenit un centru de revitalizare a covorului vegetal maramureșean. Ne vorbea cu mândrie Victoria despre Ilișca Manța, Iulia Corău, Ioana Dolca, Ioana Trif care lucrează, cu iscusință, covoare vegetale, primele două devenind vestite pe plan național și internațional.

Specialiști, dar și oameni de cultură, iubitori de frumos, i-au apreciat truda investită în arta populară de certă valoare, așa cum numai ea știa să-o facă. Într-o discuție cu acad. Mihai Pop îmi spunea: „Am fost la Botiza și am văzut ce frumos lucrează preteasa covoarele vegetale, vopsite din buruieni așa cum o făceau strămoșii. Dă dovadă de multă pricepere și talent.” Un număr impresionant de gazetari, scriitori, cercetători au scris o serie de studii și articole în numeroase și prestigioase publicații din țară, apreciindu-i elogios truda.

Atrase, ca de ceva vrăjtit, de arta sa, s-au perindat pe la Botiza nenumărate mari personalități, dintre care amintim pe Mihai Pop, Dinu C. Giurescu, Ioan Alexandru, Ana Blandiana, Episcopul Dunării de Jos, Cassian Crăciun, ambasadorul Japoniei la București, Naolasca Sugiuchi, profesor Pompiliu Teodoru, prof. Corneliu Bucur, Episcopul Calinic al Argeșului și mulți alții.

Pentru valorificarea a ceea ce a creat mai valoros acest popor, Victoria Berbecaru a acționat hotărât și pe mai multe fronturi. Muzeul etnografic al satului Botiza este un alt obiectiv major cu care se poate mândri. Ajutată de soțul ei, preotul Isidor Berbecaru, un vajnic stâlp al satului, într-o casă monumentală au organizat un muzeu etnografic, bine conceput și cu obiecte de valoare, care dau măsura spiritualității satului. Întâlnim obiecte valoroase legate de practicarea păstoritului, unele ornamentate tradițional, obiecte legate de prelucrarea cânepii și lânii, mobilier țărănesc: paturi, dulapuri, scaune, lăzi de zestre decorate cu motive tradiționale. Sunt de mare frumusețe piesele de port popular, mai ales, cămășile, ștergurile, fețele de pernă ornamentate cu motive tradiționale. Valoarea inventarului muzeului a generat afluența de vizitatori din țară și străinătate.

Victoria Berbecaru a fost o profesoară de elită, care, vreme de patru decenii, a instruit atâtea generații de elevi, dezvăluindu-le frumusețea literaturii și limbii franceze. Pe toți copiii i-a educat cu dragoste și pasiune. Să mai amintim că prin cercul practic, organizat în cadrul școlii, le-a insuflat elevilor dragostea pentru țesutul covoarelor și i-a inițiat în tainele acestei îndeletniciri. Trudă multă, dar dascălița a știut să lupte pe mai multe fronturi ceea ce i-a asigurat popularitatea și dragostea consătenilor și semenilor. În calitate de directoare a școlii a fost un manager bun și a sădit în colectivul de cadre didactice un climat armonios ca de familie. Cu formații artistice ale școlii a participat la Festivalul de colinde din București, dar și la spectacole din Franța și Viena, obținând diverse premii și distincții.

A lucrat după deviza „Omul sfințește locul.”

Fiică de suflet a satului, Victoria a fost soție și mamă model. Celor trei fiice ale sale le-a insuflat dragostea pentru învățătură și muncă. Și ce mândru este Isidor în postura de bunic cu cinci nepoți. Pe deasupra, dăscălița a îndeplinit și alte rosturi de mare importanță obștească. A cununat atâtea perechi de tineri, îndrumându-i întru credință și omenie, dar și hărnicie.

Victoria Berbecaru a trudit o viață și-a izbutit în tot ce s-a implicat, artă tradițională, etnografie și învățământ, toate puse în slujba înălțării satului. Victoria Berbecaru a fost o făclie care a ars la înaltă temperatură și s-a stins luminând. Ne împăcăm greu cu gândul că Victoria Berbecaru nu mai este printre noi, dar eu cred că nu a murit, s-a înălțat doar la ceruri să pună frumusețea covoarelor sale sub ochii îngerilor.